॥ શ્રી કૃષ્ણઃ ॥

卐 શ્રી નન્દદાસજી કૃત 卐

રાસ પંચાધ્યાઇ

卐 દ્રવ્ય-સહાયક 卐

અ. સૌ. ઇન્દુમતી બેન કૃષ્ણલાલ છોટાલાલના
સ્મરણાર્થે પ. ભ. શ્રી પ્રભાવતી બેનના
સદૈન્ય ભગવત્ સ્મરણ

સંવત ૨૦૫૦ 卐 ન્યોછાવર 卐 ચોથી આવૃત્તિ
જેઠ સુદિ-૧૫ 卐 રૂા. ૨-૦૦ 卐 કુલ પ્રત ૧૧,૦૦૦

પ્રત ૧ના રૂા. ૨) ૧૦ના રૂા. ૨૦/- ટપાલ ખર્ચ સાથે

પાઠશાળાના ૧૪૫ પ્રકાશનના સેટના રૂા. ૧૭૪/-
છૂટક ઓછામાં ઓછા રૂા. ૨)ના પુસ્તકો મળી શકશે

——— પ્રાપ્તિ સ્થાન ———

મુદ્રક, પ્રકાશક:- રમણિકલાલ પોપટલાલ પરીખ
(ટ્રસ્ટી) નિ. ગો. શ્રી પદ્માવતાં માજી મહારાજ
પુષ્ટિ માર્ગીય પાઠશાળા, પાટણ. (ઉ. ગુ.) ૩૮૪,૨૬૬
પ. ટ્ર. રજી. નં. એ ૧૮૪૧/૧-૯-૬૦ જિ. મહેસાણા.
મુદ્રણ સ્થાન: પુષ્ટિ માર્ગીય પ્રેસ, ત્રણ દરવાજા, પાટણ

શ્યામળો મળ્યા મને શ્રી યમુનાજીની કુંજમાં,
લાડીલો મળ્યા મને શ્રી યમુનાજીની કુંજમાં.
કુંજમાં ગઈ'તી મને નાખી દીધી ફંદમાં,
અંગો અંગ ભીંજી હું તો રસિયાજીના રંગમાં...૧
સાખી-કુંજ સદન સોહામણાં શોભા અપરંપાર,
વ્રજ જુવતીના જૂથમાં બિરાજે શ્રી ગિરિધરલાલ.
સાન કરી કહે છે સખી ચાલો વૃંદાવનમાં...૨
સાખી-વૃંદાવન ચાલી સખી પહેરે નવરંગ ચીર,
વાંસલડીની ધ્વનિ સુણી નવ રહી ધારણ ધીર.
શ્રી યમુનાજીના ઘાટમાં ને સાહેલીના સાથમાં,
આવીને ઓચીંતી મને ભીડી અંગો અંગમાં...૩
સાખી-વાટ ઘાટ ઊભા રહી કાંકરી મારે કહાન,
સહુ સખિયોના દેખતાં કીધી વહાલે સાન.
બેઠી'તી ઘર કામમાં ને સુણી ધ્વનિ કાનમાં,
ચાલી હું તો તાનમાં ને રીઝી એના ધ્યાનમાં...૪
સાખી-કામ ધામથી પરહરી નીસરી ઘરથી બહાર,
એ વહાલાને કારણે મેં તજ્યાં કુટુમ્બ પરિવાર.
લાલની લટકમાં ને ભ્રૂકુટીની મટકમાં,
ચાલની ચટક મન વસ્યું છે મુગટમાં...૫
સાખી-લટક મટક રસિયા તણો મદન મનોહર વેશ,
મોર મુગટ સોહામણા એના ઘૂંઘરવાળા કેશ.
દાસ કહે છે કોડ પૂરો મારા મનના,
આપો વ્રજ વાસ દાસ થાઉં નિજ જનના...૬
સાખી-આશા પૂરી સહુ મનતણી, કીધો રાસ વિલાસ;
દાસ કરીને સ્થાપીયાં, રાખ્યાં ચરણ કમલની પાસ...૭

* * *

શ્રી નન્દદાસજી કૃત રાસ પંચાધ્યાઈ

વન્દન કરોં કૃપા નિધાન, શ્રી શુક શુભ કારી;
શુદ્ધ જયોતિ મય રૂપ, સદા સુન્દર અવિકારી. ૧
હરિ લીલા રસ મત્ત, મુદિત નિત નિત બિચરત જગમેં;
અદ્ભુત ગતિ કહું નહિ અટક વ્હૈ નિકસે મગમેં. ૨
નીલોત્પલ દલ શ્યામ, અંગ નવ જોબન ભ્રાજૈ;
કુટિલ અલક મુખ કમલ માનો અલિ અવલિ બિરાજે. ૩
સુન્દર ભાલ બિસાલ દિપતિ જનુ નિકર નિશાકર;
કૃષ્ણ ભક્તિ પ્રતિબન્ધ તિમિરકોં કોટિ દિવાકર. ૪
કૃપા રંગ રસ અયન, નયન રાજત રતનારે;
કૃષ્ણ રસાસવ પાન, અલસ કછુ ઘૂમ ઘુમારે. ૫
શ્રવણ કૃષ્ણ રસ ભવન, ગણ્ડ મણ્ડલ ભલ દરસૈ;
પ્રેમાનન્દ મતિન્દ મન્દ મુસકની મધુ બરસૈ. ૬
ઉન્નત નાસા અધર બિમ્બ શુક કી છબિ છીની;
તિન બિચ અદ્ભુત ભાંતિ, લસત કછુ ઈક મસિ ભીની. ૭
કમ્બુ કણ્ઠકી રેખા દેખિ હરિ ધર્મ પ્રકાસે;
કામ ક્રોધ મદ લોભ મોહ જિહિં નિરખત નાસે. ૮
દોનોં ભુજા અનૂપ કોટિક કામ લજાવે;
તામેં ભૂષણ જટિત, તિમિર અજ્ઞાન મિટાવે. ૯
ઉર વર પર અતિ છબિકી ભીર, કછુ બરની ન જાઈ;
જિહિં ભીતર જગ મગત, નિરન્તર કુંવર કન્હાઈ. ૧૦
સુન્દર ઉદર ઉદાર, રોમાવલિ રાજત ભારી;
હિય સરવર રસ ભરી, ચલી મનુ ઉમગિ પનારી. ૧૧
તા રસકી કુણ્ડિકા નાભિ શોભિત અસ ગહરી;
ત્રિવલિ તામેં લલિત ભાંતિ જનુ ઉપજત લહરી. ૧૨

અતિ સુદેશ કટિદેશ, સિંહ શોભિત સઘનન અસ;
યુવજન મન આકર્ષત, બરષત પ્રેમ સુધા રસ. ૧૩
ગૂઢ જાનુ આજાનુ બાહુ, મદ ગજ અતિ લોલે;
ગંગાદિકન પવિત્ર કરન અવનીમેં ડોલે. ૧૪
સુન્દર પદ અરવિન્દ મધુર, મકરન્દ સુગન્ધ જહાં;
મુનિ મન મધુકર નિકર, સદા સેવત લોભી તહાં. ૧૫
જબ દિન-મણિ શ્રી કૃષ્ણ, દૃગનતેં દૂર ભયે દુર;
પ્રસરી પર્યો અન્ધકાર, સકલ સંસાર ઘુમડ ઘુર. ૧૬
જે સંસાર અન્ધિયાર અગરમેં મગન ભયે વર;
તિન હિત અદ્ભુત દીપ, પ્રગટ કીનો જુ કૃપા કર. ૧૭
તિમિર ગ્રસિત સબ લોક, ઓક દુઃખ દેખિ દયા કર;
પ્રગટ કિયો અદ્ભુત પ્રભાવ ભાગવત વિભાકર. ૧૮
શ્રી ભાગવત શુભ નામ, પરમ અભિરામ પરમ ગતિ;
નિગમ સાર શુક સાર, બિના ગુરુ કૃપા અગમ અતિ. ૧૯
તાહિમેં પુનિ અતિ રહસ્ય યહ પંચાધ્યાઈ;
તનમેં જૈસે પંચ પ્રાણ અસ શુક મુનિ ગાઈ. ૨૦
પરમ રસિક ઈક મિત્ર, મોહિ તિન આજ્ઞા દીની;
તાહીતેં યહ કથા, યથા મતિ ભાષા કીની. ૨૧
શ્રી શુક મુનિ રૂપ અનૂપ હૈ ક્યોં બરને કવિ નન્દ;
અબ બ્રન્દાવન બરનિ હોં, જહાં બ્રન્દાબન-ચન્દ. ૨૨
અતિ સુન્દર શ્રી વૃન્દાવનકો ગાઈ સુનાઊં;
સકલ સિદ્ધિ દાયક નાયકપેં સબ બિધિ પાઊં. ૨૩
શ્રી વૃન્દાવન ચિદ્ઘન કછુ છબિ બરની ન જાઈ;
કૃષ્ણ લલિત લીલાકે કાજ, ધરિ રહ્યો જડતાઈ. ૨૪

જહાં નગ ખગ મૃગ લતા કુંજ વિવિધ તૃણ જે તે;
નાહિન કાલ પ્રભાવ સદા શોભિત હૈં તે તે. ૨૫
સકલ જન્તુ અવિરુદ્ધ, જહાં હરિ-મૃગ સંગ ચરહી;
કામ, ક્રોધ, મદ, લોભ, રહિત, લીલા અનુસરહી. ૨૬
સબ દિન રહત બસન્ત, હરિ અવલોકન લોભા;
ત્રિભુવન કાનન જા વિભૂતિ કરિ શોભિત શોભા. ૨૭
જહાં લક્ષ્મી નિજ રૂપ અનુપમ પદ સેવત નિત;
ભ્રૂવિલાસતે જહાં વિભૂતિ જગમગ રહી જિતતિત. ૨૮
શ્રી અનન્ત મહિમા અનન્ત, કો બરનિ સકે કવિ;
સંકર્ષણસોં કછુક કહી, શ્રીમુખ જાકી છબિ. ૨૯
દેવનમેં શ્રી રમા-રમણ નારાયણ પ્રભુ જસ;
કાનનમેં શ્રી વૃન્દાવન, સબ દિન શોભિત અસ. ૩૦
યા બનકી વર બાનિક, યા બનહી બનિ આવે;
શેષ મહેશ ગણેશ સુરેશ હુ પાર ન પાવે. ૩૧
જહાં જેતિક દ્રુમ-જાતિ કલ્પ દ્રુમ સમ સબ લાયક;
ચિન્તામણિ સબ ભૂમિ સબન ચિન્તિત ફલ દાયક. ૩૨
તિન મધિ ઈક જુ કલ્પ તરૂ, લગિ રહી જગમગ જ્યોતિ;
પત્ર-મૂલ ફલ-ફૂલ સકલ હીરા-મણિ-મોતી. ૩૩
તિન મધ્ય તિનકે ગન્ધ લુબ્ધ અસ ગાન કરત અલિ;
વર-કિન્નર ગન્ધર્વ અપ્સરા, તિન પર ગઈ બલિ. ૩૪
અમૃત-ફુહી, સુખ ગુહી, સુહી અતિ, પરત રહત નિત;
રાસ-રસિક સુન્દર પિયકો શ્રમ દૂર કરન હિત. ૩૫
તિહિં સુર તરૂ મધિ, અવર એક અદ્ભુત છબિ છાજે;
શાખા ફલ દલ ફૂલન, હરિ પ્રતિબિમ્બ બિરાજે. ૩૬

તા તર કોમલ કનક-ભૂમિ, મણિ મય મોહત મન;
દિખિયત સબ પ્રતિબિમ્બ માનો ઘરમેં દૂસર બન. ૩૭
થલજ જલજ ઝલ મલત, લલિત બહુ ભ્રમર ઉડાવે;
ઉડિ ઉડિ પરત પરાગ, કછુ છબિ કહત ન આવે. ૩૮
શ્રી જમુના અતિ પ્રેમ ભરી નિત બહત સુગહરી;
મણિ મણ્ડિત બહુ ભાંત, દૌરિ હુઈ પરસત લહરી. ૩૯
તહાં એક મણિ મય, ઈક વિતસ્તકો શંકુ સુભગ અતિ;
તા પર ષોડશ દલ સરોજ, અદ્ભુત ચક્રાકૃતિ. ૪૦
મધિ કમનીય કર્ણિકા, સબ સુખ-કન્દર સુન્દર;
તહાં રાજત વ્રજરાજ-કુંવર વર-રસિક પુરન્દર. ૪૧
નિકર વિભાકર દ્યુતિ મેટત શુભ, કૌસ્તુભ મણિ અસ;
સુન્દર નન્દ કુંવર ઉર લાગત, રુચિર ઉડુ જસ. ૪૨
મોહન અદ્ભુત રૂપ, કહિ ન આવે છબિ તાકી;
અખિલ અણ્ડ વ્યાપી જુ બ્રહ્મ, આભા હૈ જાકી. ૪૩
પરમાત્મા પરબ્રહ્મ સબનકે અંતર જામી;
નારાયણ ભગવાન, ધર્મ કરિ સબકે સ્વામી. ૪૪
બાલ-કુમાર પૌગણ્ડ ધર્મ-આક્રાન્ત લલિત તન;
ધર્મી નિત્ય કિશોર, કાન્હ મોહત સબકો મન. ૪૫
ગલ મુક્તનકી માલ, લલિત બનમાલ ધરે પ્રિય;
મન્દ મધુર હસી, પીત બસન ફરકત, કરષત હિય. ૪૬
અસ અદ્ભુત ગોપાલ લાલ, સબ કાલ બસત જહાં;
યાહી તેં વૈકુણ્ઠ વિભવ, કુણ્ઠિત લાગત તહાં. ૪૭
જદપિ સહજ માધુરી, વિપિન સબ દિન સુખ દાઈ;
તદપિ રંગીલી શરદ સમય મિલ અતિ છબિ પાઈ. ૪૮

જ્યોં અમોલ નગ જગમગાત, સુન્દર ઝરાય સંગ;
રૂપવન્ત, ગુણવન્ત, બહુરિ ભૂષણ ભૂષિત અંગ. ૪૯
રજની મુખ-સુખ દેખ લલિત પ્રફુલિત જુ માલતી;
જ્યોં નવ જોબન પાય લસત ગુનવતી બાલતી. ૫૦
છબિસોં ફુલે ફૂલ અવર, અસ લગી લુનાઈ;
મનહું શરદકી છપા છબિલી, વિહસત આઈ. ૫૧
તાહી સમય ઉડુરાજ ઉદિત રસ-રાસ સહાયક;
કુંકુંમ-મણ્ડિત પ્રિયા-વદન, જનુ નાગરિ નાયક. ૫૨
કોમલ કિરણ-અરુણિમા, બનમેં વ્યાપિ રહી જ્યોં;
મનસિજ ખેલ્યો ફાગ ઘુમડ ઘુર રહ્યો ગુલાલ જ્યોં. ૫૩
ફટિક છટાસી કિરન, કુંજ-રંધ્રન જબ આઈ;
માનહુ વિતનુ વિતાન, સુદેશ તનાવ તનાઈ. ૫૪
મન્દ મન્દ ચલ ચારુ ચન્દ્રમા અતિ છબિ આઈ;
ઉઝકત હે જનુ રમા રમણ પિય કૌતુક આઈ. ૫૫
નિરખી રજની કમનીય, અતિ રમણીય નિકાઈ;
રીઝિ સાંવરે રસિક રાસ મન ખેલન આઈ. ૫૬
તબ લીની કરકમલ યોગ માયા સી મુરલી;
અઘટિત ઘટના ચતુર, બહૂરિ અધરામૃત જુરલી. ૫૭
જાકી ધ્વનિતેં નિગમ-અગમ પ્રગટિત બડ઼ નાગર;
નાદ બ્રહ્મકી જનની, મોહિની સબ સુખ સાગર. ૫૮
પુનિ મોહનસોં મિલી, કછુક કલ-ગાન કિયો અસ;
વામ-વિલોચન બાલ તિયન, મન હરણ હોય જસ. ૫૯
મોહન મુરલી નાદ શ્રવણ કીનો સબકિન હીં;
યથા યથા વિધિ રૂપ, તથા વિધિ પરસ્યો તિનહીં. ૬૦

તરણિ-કિરણ જ્યોં મણિ પાષાણ સબહિનકોં પરસે;
સૂર્ય-કાન્ત મણિ બિના નહીં કહૂઁ પાવક દરસે. ૬૧
અતિશય તાન બન્ધાન કાન્હ કલગાન કિયો અસ;
બ્રજ યુવતિન હિય કર્ષ, સબન પુનિ ધાય ચલી તબ. ૬૨
નાદ મહા ગમ્ભીર સકલ બધૂ બર સુખ પાયે;
દીન સન્દેશો મદન, તિન્હેં જનુ કૃષ્ણ બુલાયે. ૬૩
કોઉ રતિ-હીન કોઉ વૃદ્ધ બાલ તિન નિદ્રા આઈ;
જો નિદ્રિત સુખ સેજ મદન ધૂનિ ચૌંક જગાઈ. ૬૪
દૂધ દુહાવત એક ચલી, ઉઠ દોહની છાંડી;
પાક બનાવત તજે, તિન્હેં ધુનિસોં રતિ બાઢી. ૬૫
એક પય દેત સહજ ચલી, ઉઠિ દૌરી છાંડિ ઘર;
દૂધ ઉટાવત ચલી, તિય તિન છાંડિ અગ્નિ પર. ૬૬
ઈક ભોજન કરવાવત, સુત પતિ તજે તહાંઈ;
પાત્ર શુદ્ધ ઈક કરત, ધુનિ સુનિ સબ ઉઠ ધાઈ. ૬૭
ઈક નિકેત કર લેપ પાની ગોબરસોં ભીને;
એક ઉબટનો કરત ચલી, જિન મજજન કીને. ૬૮
કોઉ ભોજન તજિ દીયે, સુનત ધુનિ ભઈ ઉદાસી;
કોઉ લરકન પય દેત, સુનત હિય રતિ પરકાસી. ૬૯
ઈક કજરા ટીકા દે નેન અંજન ઈક દીનો;
ગાન કાન લગિ ગયો, ચલન અવલમ્બન કીનો. ૭૦
બેની એક ગુહાત, ચિકુર બિથુરે ઉઠિ દૌરી;
એક કુસુમાવલિ ગુહત, તજે રવસોં રતિ જોરી. ૭૧
કોઉ તિય મજજન કરત ઉઠિ દોરી કચ ભીને;
એક જુ પિય સંગ પોઢી, ચલી કછુ શંક ન કીને. ૭૨

એક તાંબુલ મુખ ધરત, મુરલી સન્દેશ દિયો જબ;
અધર ખણ્ડ ગિરિધર પ્રતિ, ચલિ ચઢી મન-વાહન તબ. ૭૩
કોઉ નગન ઉઠ ચલી, મગન તનુ બસન બિસારે;
ભૂષણ ધરે ઉતાર સેજ પર સોહુ ન સંભારે. ૭૪
કિનહૂ ભૂષણ ગહે, કિંકિણી કણ્ઠ બનાઈ;
હિયે હાર લે કિનહુ બાંધિ કટિ ગાંઠિ જુરાઈ. ૭૫
ભુજ બન્ધન લે કિનહું તિન્હે કર-કંકણ કીને;
લહિ પદ નૂપુર કિનહું પાણી પંકજપેં દીને. ૭૬
લહેંગા ધરિ એક શીષ ચૂનરી કટિ બાંધી કિન;
ઈક અંગિયા લે કિયો, દામ પદ પીઠ બાંધી તિન. ૭૭
જિન જિન યહ ધુનિ સુની, કોઉ કાહૂ ન જતાયો;
યદ્યપિ પૂરન પ્રેમ પુનિ, સૌ ગુનો બઢાયો. ૭૮
વિવિધ ભાંત ગૃહ કાજ, સાજ સકલ તજિ દીન્હે;
લોકલાજ કુલ કાનિ સકલ, ઉન તૃણ સમ કીન્હેં. ૭૯
ગૃહ વ્યવહાર આહાર સાજ સુત પતિ છાંડે અસ;
મન મુનીશ સમધીર, વિષય આવિષ લાગત જસ. ૮૦
સુનત ચલી બ્રજ વધૂ ગીત ધુનિકો મારગ ગહિ;
ભવન-ભીતિ દ્રુમ-કુંજ-પુંજ, કિતહુ અટકી નહિ. ૮૧
નાદામૃતકો પન્થ, રંગીલો સૂછમ ભારી;
તિહિં મગ બ્રજ ત્રિય ચલી, આન કોઉ નહિ અધિકારી. ૮૨
કોઉ તરૂણી ગુણ મય શરીર, રતિ સહિત ચલી ટુક;
માત પિતા પતિ બન્ધુ સબનજૂકી નાહિં રહી રૂક. ૮૩
શ્રાવણ સરિત ન રૂકે, કરો જો જતન કોઉ અતિ;
કૃષ્ણ હરે જિનકે મન, તે ક્યોં રૂકેં અગમ ગતિ. ૮૪

શુદ્ધ પ્રેમ મય રૂપ, પંચ ભૂતનતેં ન્યારી;
તિનહિ કહા કોઉ કહે, જયોતિ-સી જગ ઉજિયારી. ૮૫
જે રૂકિ ગઈ ઘર અતિ અધીર ગુણ મય શરીર બસ;
પુણ્ય-પાપ પ્રારબ્ધ સઁચ્યો, તિન નાંહિં પચ્યો રસ. ૮૬
પરમ દુઃસહ શ્રી કૃષ્ણ વિરહ દુઃખ વ્યાપ્યો જિનમેં;
કોટિ બરસ લગી નરક-ભોગ અઘ ભુગતે છિનમેં. ૮૭
પુનિ રંચક ધરિ ધ્યાન, પિય હિ પરિરંભ દિયો જબ;
કોટિ સ્વર્ગ-સુખ ભુગતિ, છીન કીને મંગલ સબ. ૮૮
ધાતુ પાત્ર પાષાણ પરસિ કંચન વ્હે સોહે;
નન્દ સુવનસોં પરમ પ્રેમ, યહ અચરજ કો હે. ૮૯
તે પુનિ તિહિં મગ ચલીં, રંગીલી તજિ ગૃહ-સંગમ;
જનુ પિંજરનતેં છુટે, ઘુટે નવ પ્રેમ-વિહંગમ. ૯૦
ચલત અધિક છબિ ફબત, શ્રવણ મણિ કુંડલ ઝલકે;
શંકિત લોચન ચપલ, ચારુ છબિ વિલુલિત અલકેં. ૯૧
જદપિ કહૂં કે કહૂં વધૂન આભરણ બનાયે;
હરિ પિયપેં અનુસરત, જહાં કે તહાં ચલિ આયે. ૯૨
બિન ભૂષણ બિન વસન, જેહિ ઉઠિ ચલી મગન મન;
ષોડશ બને શૃંગાર, પરમ વૈચિત્ર્ય રુચિર તન. ૯૩
કૃષ્ણ તુષ્ટિકર કર્મ, કરૈ જે આન પ્રકારા;
ફલ વ્યભિચાર ન હોત હોય સુખ પરમ અપારા. ૯૪
કહું દેખિયત કહું નાંહિં બધૂ બન-બીચ બની યોં;
બિજુરિનકી સી પાંતિ સઘન બન-માંઝ ચલી જયોં. ૯૫
આપ ઉમંગસોં મિલી, રંગીલી ગોપવધૂ અસ;
નન્દ સુવન સુન્દર સાગરસોં પ્રેમ નદી જસ. ૯૬

પરમ ભાગવત-રત્ન રસિક, જુ પરીક્ષિત રાજા;
પ્રશ્ન કિયો રસ-પુષ્ટિ કરન નિજ સુખકે કાજા. ૯૭
શ્રી ભાગવતકે પાત્ર જાનિ જગકે હિતકારી;
ઉદર-દરીમેં કરી કાન્હ જાકી રખવારી. ૯૮
જાકોં સુન્દર શ્યામ કથા છિન છિન નઈ લાગે;
જયોં લમ્પટ પર-યુવતી બાત સુનિ સુનિ અનુરાગે. ૯૯
હો મુનિ ક્યોં ગુણમય શરીર પરિહર પાયે હરિ;
જાનિ ભજે કમનીય કાન્ત, નહિ બ્રહ્મ ભાવ કરિ. ૧૦૦
તબ કહી શ્રી શુકદેવ અહો યહ અચરજ નાંહીં;
સર્વ ભાવ ભગવાન કાન્હ જિનકે હિય માંહીં. ૧૦૧
પરમ દુષ્ટ શિશુપાલ બાલપનતેં નિન્દક અતિ;
જોગિનકોં જો દુર્લભ, સુલભ હી પાઈ સો ગતિ. ૧૦૨
હરિ રસ ઓપી ગોપી સબહી ત્રિયનતેં ન્યારી;
કમલ નયન ગોવિન્દ ચન્દકી પ્રાણ પિયારી. ૧૦૩
તિનકે નૂપુર નાદ સુને જબ પરમ સુહાયે;
તબ હરિકે મન-નયન, સિમિટ સબ શ્રવનન આયે. ૧૦૪
રુનક ઝુનક પુનિ ભલી ભાંતિ સબ પ્રગટ ભઈ જબ;
પિયકે અંગ અંગ સિમિટ મિલે રસીલે નૈનન તબ. ૧૦૫
કુંજ કુંજસોં શોભિત નિકસત વર આનન અસ;
તિમિર કુટિનકે માંઝ નિકર રાકા મયંક જસ. ૧૦૬
સબકે મુખ અવલોકત, પિયકે નયન બને યોં;
બહુત શરદ શશિ માંઝ, અરવરે દ્વૈ ચકોર જયોં. ૧૦૭
અતિ આદર કર લઈ, ભઈ ચહું દિશ ઠાડી અનુ;
છટા છબિલી છેક, રહી મૃદુ બન મૂર્તિ જનુ. ૧૦૮

મોહન મૂરતિ પ્રેમ ઝરી સી એક લગાઈ;
જાન બૂઝ નન્દલાલ તહાં એક કથા ચલાઈ. ૧૦૯
નાગર નગધર નન્દચન્દ હસિ મન્દ મન્દ તબ;
બોલે બાંકે બૈન, પ્રેમકે પરમ ઐન સબ. ૧૧૦
બંક વિલોકન બંક બચન હસિ કહિ ઉલટાવત;
અરુ મુસિકત ગહિ અંચલ વહી ચિત્ત પ્રેમ બઢાવત. ૧૧૧
ઉજ્જવલ રસકો યહ સ્વભાવ બાંકી છબિ પાવે;
બંક ચહન અરુ કહન, બંક અતિ રસાહી બઢાવે. ૧૧૨
જેસે નાયક ગુણ સ્વરૂપ, અતિ રસિક મહા હૈ;
સબ ગુણ મિથ્યા હોય નેક જો બંક ન ચાહે. ૧૧૩
કુશલ ક્ષેમ બ્રજ-રમણી, ગમન સંભ્રમ સી પાઈ;
કારન કવન જો ભવન તજિ કેસે તુમ આઈ. ૧૧૪
પુનિ બોલે તિન પ્રતિ, હરિ ગોવિન્દ રસાલા;
અહો સજનિ ! રજની અતિ ઘોર, ન નિકસન કાલા. ૧૧૫
ગોપિનસોં હરિ હંસી, કહ્યો (હે) સુન્દરી સબ કોઊ;
હમરો દરસ તુમ પાય, અબ અપને ઘર જાઊ. ૧૧૬
ઉલટ સદન કરો ગમન, નહિન દુઃખ પૈહોં પ્યારી;
માત તાત સુત કંથ, ઢૂંઢત હિ હોત દુઃખારી. ૧૧૭
અલિ અવલિ રહી ચૂમી, ભૂમિ કુસુમિત છબિ છાઈ;
છિટકિ રહી ચહું ઓર, ચાંદની પરમ સુહાઈ. ૧૧૮
અરુ દેખો શ્રી યમુના સુંદર અતિ સુખ દાઈ;
પુલિન મનોહર ત્રિવિધ ભાંતિ સબ તાપ નસાઈ. ૧૧૯
દેખી શોભા બનકી, રમણી સબ ગૃહન સિધાવો;
માત તાત નિજ પતિકી, સેવા સોં ચિત લાવો. ૧૨૦

યહ અનીતિ નહિ નીતિ, સકલ તુમ ચતુર વિચક્ષણ;
વેદ દેત નિત સીખ, નહિન વર વધૂ યહ લક્ષણ. ૧૨૧
યદપિ પતિ ધન-હીન ક્ષીણ નહિ ધર્મ મંદ મતિ;
દુષ્ટચન્ત નહિ હોત સંત અતિ આન ત્રિયા રતિ. ૧૨૨
યદપિ વયસિ આબાલ વૃદ્ધ રોગી અહંકારી;
તોઊ ન તજે પિય ચરણ કમલ અતિ હિત સોં નારી. ૧૨૩
જાઓ ભવન, પતિ સેવહુ આપુન ધર્મ વિચારહુ;
રહે ન લોક-પર લોક, જિનાહી ગુરુ જન વચ ટારહુ. ૧૨૪
લાલ રસાલકે બંક બચન સુનિ ચકિત ભઈ યોં;
બાલ મૃગિનકી પાંતિ, સઘન બન ભૂલી પરી જયોં. ૧૨૫
ચિતય પરસ્પર હસી, લસી તિરછી અખિયાં અસ;
રૂપ ઉદધિ ઈતરાય રંગીલી મીન પાંતિ જસ. ૧૨૬
જદપિ કહ્યો ઘર જાઓ, અધિક ચિત્ત ચિન્તા બાઢી;
પુતરિનકી સી પાંતિ, રહ ગઈ ઈક ટક ઠાડી. ૧૨૭
દુઃખકે બોજ છબિ-સીમ ગ્રીવ નમિત અલી નાલસી;
અલક અલિનકે ભાર, નમિત માનો કમલ માલસી. ૧૨૮
હિય ભર વિરહ હુતાસ, ઉસાસ સહિત આવત ઝર;
ચલે કછુક મૂરઝાય, મધુ ભરે અધર બિંબ વર. ૧૨૯
યહ સબ નવલ કિશોરી ભોરી, ભરિ નેહ મહા રસ;
તાતેં સમઝે ન પરી, કરી પ્રિય પ્રેમ વિવસ અસ. ૧૩૦
તબ બોલી બ્રજબાલ, લાલ મોહન અનુરાગી;
સુન્દર ગદ્ગદ ગિરા, ગિરિધર હીં મધુરી લાગી. ૧૩૧
હે મોહન ! હે પ્રાણ નાથ, સુન્દર સુખ દાયક;
નિઠુર બચન જિન કહો, નાહિં યે તુમરે લાયક. ૧૩૨

જબ કોઉ બૂઝે ધર્મ, તબહિ તાસોં કહિયે પિય;
બિન બૂઝે હી ધર્મ, કિતહી કહિયે દહિયે હિય. ૧૩૩
ધર્મ, નેમ, જપ, તપ, વ્રત, સબ કોઉ ફલહિ બતાવે;
યહ કહું નાહિંન સુની, ફલહી ફિર ધર્મ સિખાવે. ૧૩૪
અરુ તુમરો યહ રૂપ, ધર્મ કે ધર્મ હિ મોહે;
ધર્મન કે તુમ ધર્મ, ભરમ યહ આગે કો હે ? ૧૩૫
તેસીય પિયકી મુરલી જુરલી અધર સુધારસ;
સુનિ નિજ ધર્મ ન તજે તરુણિ ત્રિભુવનમેં કો અસ. ૧૩૬
અહા તુમરે કર કમલ મહા દૂતી યહ મુરલી;
રાખે કિનકે ધર્મ, પ્રેમ અમૃત રસ જુરલી. ૧૩૭
નગ, ખગ ઔર મૃગનકો કેસો ધર્મ રહ્યો હે !
છાને વ્હે રહો નાથ, કછુ ન અબ જાત કહ્યો હે. ૧૩૮
નગનકે ધર્મ ન રહે, પુલક તન ચલે ઠોર તેં;
ખગ, મૃગ, ગો-વચ્છ, મચ્છ-કચ્છ તે રહેં કોર તેં. ૧૩૯
સુન્દર પિયકો બદન, નિરખિ અસ કો નહિં ભૂલે;
રૂપ સરોવર માંઝ, સરસ અંબુજ જનુ ફુલે. ૧૪૦
કુટિલ અલક મુખ કમલ માનો મધુકર મતવારે;
તિન મધ્ય મિલ રહે લાલ ! નૈન ચંચલ જુ હમારે. ૧૪૧
ચિતવનિ મોહન મન્ત્ર ભ્રૌંહ જનુ મનમથ-ફાંસી;
નિપટ ઠગોરી આહિ મંદ-મૃદુ માદક હાંસી. ૧૪૨
અધર સુધાકે લોભ, ભઈ હમ દાસી તિહારી;
જ્યોં લુબ્ધી પદ કમલન, કમલા ચંચલ નારી. ૧૪૩
જો ન દેહો અધરામૃત તો સુનિહો સુન્દર હરિ;
કરિ હોં યહ તન ભસ્મ, વિરહ પાવકમેં કૂદિ પરિ. ૧૪૪

પુનિ પિય પદવી પાય, બહુરિ ધરિ હૈં સુન્દર અંગ;
નિધરક વ્હે અધરામૃત પીહૈં, પુનિ ફિરિ હૈં સંગ. ૧૪૫
સુનિ ગોપિનકે પ્રેમ-બચન, આંચ સી લાગી જિય;
પિઘરિ ચહ્યો નવનીત, મીત નવનીત-સદૃશ હિય. ૧૪૬
બિહસિ મિલે નન્દ લાલ, નિરખિ બ્રજ બાલ વિરહ બસ;
યદ્યપિ આત્મારામ, રમત ભયે પરમ પ્રેમ રસ. ૧૪૭
હરખિ અંક ભરિ લઈ, રંક નવ નિધિકી નાંઈ;
પુનિ પુનિ પિય આલિંગત, જીવન મૂરિ સી પાઈ. ૧૪૮
બિહરત બિપિન બિહાર, ઉદાર નવલ નન્દ-નન્દન;
નવ કુંકુમ ઘનસાર, ચારુ ચર્ચિત તન ચન્દન. ૧૪૯
અદ્ભુત સાંવલ અંગ, બન્યો અદ્ભુત પીતાંબર;
મુકુટ ધરે સિંગાર, પ્રેમ અંબર ઓઢે હરિ. ૧૫૦
વિલુલિત ઉર વન માલ, લાલ જબ ચલત ચાલ વર;
કોટિ મદનકી ભીર ઉઠત, પુનિ લુઠત ચરણ તર. ૧૫૧
ગોપીજન-ગણ-ગોહન, મોહનલાલ બને યોં;
અપની દ્યુતિકર ઉડુગણ, ઉડુપતિ ગગન ચલત જ્યોં. ૧૫૨
કુંજન કુંજન ડોલત, જનુ ઘન તેં ઘન આવન;
લોચન તૃષિત ચકોરનકે, ચિત ચોંપ બઢાવન. ૧૫૩
સુભગ સરિત કે તીર, ધીર બલવીર ગયે તહાં;
કોમલ મલય સમીર, છબિનકી, મહા ભીર જહાં. ૧૫૪
કુસુમ ધૂરિ ધૂંધરિ, કુંજ છબિ પુંજન છાઈ;
ગુજત મંજુ મલિન્દ, બેનુ જનુ બજત સુહાઈ. ૧૫૫
ઇત મહકત માલતી, ચારુ ચંપક ચિત્ત ચોરત;
ઇત ઘનસાર તુષાર, મિલિ મંદાર ઝકોરત. ૧૫૬

ઈત લવંગ નવરંગ, એલિ ઈત ઝેલિ રહી રસ;
ઉત કુરબક કેવરો, કેતકી ગન્ધ-બન્ધ બસ. ૧૫૭
ઈત તુલસી છબિ હુલસી, છાંડત પરિમલ લપટેં;
ઉત કમોદ આમોદ ગોદ ભરિ ભરિ સુખ દપટેં. ૧૫૮
ફૂલન માલ બનાઈ, લાલ પહિરત પહિરાવત;
સુમન સરોજ સુંઘાવત, ઓજ મનોજ બઢાવત. ૧૫૯
ઉજ્જવલ મૃદુ વાલુકા, પુલિન અતિ સરસ સુહાઈ;
જમુના જુ નિજ કર-તરંગ, કરિ આપ બનાઈ. ૧૬૦
તહાં બેઠે ઘનશ્યામ, સુન્દર સુખનિધાન હરિ;
વિલસત વિવિધ વિલાસ, હાસ રસ હિય હુલાસ ભરિ. ૧૬૧
પરિરમ્ભન સુખ ચુમ્બન, નીવી કુચ કર પરસત;
સરસત પ્રેમ અનંગ રંગ, નવ ઘન જ્યોં બરસત. ૧૬૨
ખેલત રાસ વિલાસ, હાસ જો કરત સહાઈ;
બોલત વચન પરસ્પર, અતિ રસ ઉપજત તહાંઈ. ૧૬૩
તબ આયો વહ કામ, પંચશર કર હૈં જાકે;
બ્રહ્માદિક કોં જીતિ, બઢિ રહ્યો અતિ મદ તાકે. ૧૬૪
નિરખિ વ્રજ-વધૂ સંગ, રંગ-ભીને કિશોર તન;
હરિકો મન ગયો મથન, ઉલટ મથ્યો મનમથકો મન. ૧૬૫
મુરછિ પર્યો તહાં મૈન, કહૂં ધનુ, કહૂં વિશિખ વર;
રતિ દેખત પતિ દશા, ભીત ભઈ મારત ઉર કર. ૧૬૬
પુનિ પુનિ પિયહી આલિંગતિ રોવત અતિ અનુરાગી;
મદનકે બદન ચુવાય, અમૃત ભુજ ભરી લે ભાગી. ૧૬૭
અસ અદ્ભુત પિય મોહનસોં, મિલિ ગોપ દુલારી;
અચરજ નહિં જો ગર્વ કરે, ગિરિધરકી પ્યારી. ૧૬૮

રૂપ ભરીં ગુન-ભરીં, ભરીં પુનિ પરમ પ્રેમ રસ;
ક્યોં ન કરહિ અભિમાન કાન્હ ભગવાન જિનકે બસ. ૧૬૯
જહાં નદી-નીર ગમ્ભીર, તહાં ભંવરી ભલ પરહી;
છિલ છિલ સલીલ ન પરે, પરે તો છબિ નહિં કરહી. ૧૭૦
પ્રેમ-પુંજ વર્ધનકે કાજ, બ્રજ રાજ કુંવર પિય;
મંજુ કુંજમે તનક દુરે, અતિ પ્રેમ ભરે હિય. ૧૭૧

ઇતિ રાસ કીડા વર્ણને પ્રથમો અધ્યાયઃ ॥ ૧ ॥

મધુર વસ્તુ જો ખાત, નિરન્તર સુખ તો ભારી;
બીચ અમલ કટુ તિકત, હોત અતિશય રૂચિકારી. ૧૭૨
જ્યોં પટ પુટકે દિયે, નિપટ અતિ રસ હી બઢે રંગ;
તેસે રંચક વિરહ, પ્રેમકે પુંજ બઢે અંગ. ૧૭૩
જિનકો નયન નિમેષ ઓટ, કોટિક જુગ જાહી;
તિનકોં ગહવર કુંજ ઓટ, દુઃખ ગણના નાહીં. ૧૭૪
ઠગીસી રહી બ્રજ બાલ, લાલ ગિરધર પિય બિનુ યોં;
નિધન મહા નિધિ પાય, બહુરિ જ્યોં જાય ભઈ ત્યોં. ૧૭૫
(દૂહો) કુંજ કુંજ ઢૂંઢત ફિરી, ખોજત દીન દયાલ;
પ્રાણનાથ પાયે નહીં, વિકલ ભઈ બ્રજ બાલ. ૧૭૬
વિરહાકુલ વ્હે ગઈ, સબેં પૂછત બેલિ બન;
કો જડ કો ચૈતન્ય, કછુ ન જાનત વિરહી જન. ૧૭૭
અહો અશોક હર શોક, લોક મણિ પિયહી બતાવહુ;
અહો પનસ શુભ અસન, મરત તિય અમૃત પ્યાવહુ. ૧૭૮
અહો તુલસી કલ્યાણી, સદા ગોવિન્દ પદ પ્યારી;
ક્યોં ન કહત તુમ, નન્દનન્દન સોં દશા હમારી. ૧૭૯
હે માલતી હે જાતિ, જૂથિકે, સુનિયત દે ચિત્ત;
માન-હરન મન-હરન, લાલ ગિરધરન લખે ઇત ? ૧૮૦

હે કેતકી ઇતિ કિતહૂં, તુમ ચિતયે પિય રૂસે;
કિધોં નન્દનન્દ મન્દ મુસક, તુમરે મન મૂસે. ૧૮૧
હે મુક્તાફલ વેલિ, ધરે મુક્તા-મનિ-માલા;
કહું દેખે નયન વિશાલ, મોહન નન્દકે લાલા. ૧૮૨
હે મન્દાર ઉદાર, બીર કરબીર મહામતિ;
દેખે કહું બલવીર ધીર, મન હરન ધીર-ગતિ. ૧૮૩
એ ચન્દન દુઃખ કન્દન, સબકી જરન સિરાવહુ;
નન્દનન્દન જગવન્દન ચન્દન ! હમહિ બતાવહુ. ૧૮૪
હે અવની ! નવનીત-ચોર, ચિત્તચોર હમારે;
રાખે કિતહુ દુરાય, બતાવહુ પ્રાન પિયારે. ૧૮૫
હે સખિ યે મૃગવધૂ, ઇનહિં કિન બૂઝો અનુસરિ;
ડહડહે ઇનકે નયન, અબહિ કહું દેખે હેં હરિ. ૧૮૬
બૂઝોરી ઇન લતન, ફૂલ રહી ફૂલન સોંહી;
સુન્દર પિય કર પરસ, બિના અસ ફૂલ ન હોઇ. ૧૮૭
અમીકર અહોરિ ચન્દ, ઉડનમેં અતિ છબિ પાવે;
ઉડુગન હમ બ્રજબાલ, લાલ શશિ હમહિં બતાવે. ૧૮૮
અહો સુભગ બન-પવન ધીર, સુગન્ધ જુ રહી ચલિ;
સુખકે ભવન દુઃખ દમન, રમન કહું ઇત ચિત્તયે બલિ. ૧૮૯

આજ પાઠ પ્રમાણેની રાસ પંચાધ્યાઈની રસમય ટીકા 'સત્સંગ' માસિકના વર્ષ ૧૬ અંક ૭થી શરૂ થઈ વર્ષ ૧૮ અંક ૬ સુધીમાં ક્રમ પ્રમાણે થોડી થોડી પ્રગટ થઈ છે. જીજ્ઞાસુઓને તે જોવા વિનંતિ છે. ઠે. સત્સંગ કાર્યાલય, હવેલી,-અમરેલી.

અહો કદમ્બ અહો અમ્બ, નિમ્બ ક્યોં રહે મૌન ગહિ;
અહો બટ તુંગ સુરંગ, વીર કહું ઇત ઉલાહે લહિ. ૧૯૦
જમુના નિકટકે વિટપ, પૂછિ ભઈ નિપટ ઉદાસી;
ક્યોં કહિ હૈ સખિ ! મહા કઠિન યે તીરથ વાસી. ૧૯૧
અહો કમલ શુભ બરન, કહો તુમ કહું હરિ નિરખે;
કમલ માલ બનમાલ કમલ કર, અતિ હી હરખે. ૧૯૨
કાલિન્દી ! કિત કહાન ? કહો કિત કારન આઈ ?
પરમ પ્રિય પિય તુ હી, સુહી સબ સખિયન માંહી. ૧૯૩
હે યમુને, તુમ જાન બૂઝ, ક્યોં હઠ હી ગહત હો ?
જો જલ જગ ઉદ્ધરન, તાહિ તુમ પ્રગટ બહત હો. ૧૯૪
જહાં આવત તમ પુંજ, કુંજ ગહવર તરુ છાંહી;
અપને મુખ ચાન્દની, ચલત સુન્દરી તિન માંહી. ૧૯૫
યહ બિધિ બન ઘન, ઢૂંઢિ બૂઝિ ઉન્મત્તકી નાંઈ;
કરન લગી મન હરન-લાલ-લીલા મન ભાઈ. ૧૯૬
મોહનલાલ રસાલકી, લીલા ઇનહીં સોહે;
કેવલ તન્મય ભઈ, કછુ ન જાને હમ કો હેં. ૧૯૭
હરિકી ચલન વિલોકન, હરિકી બોલન હેરન;
હરિ કીસી ગાયન ઘેરન, ટેરન પટ વહ ફેરન. ૧૯૮
હરિ કીસી બનતે આવન, ગાવન અતિ રસ રંગી;
હરિ કીસી કૌતુક રચન, નચન પુન લલિત ત્રિભંગી. ૧૯૯
કોઉ પૂતના હોય, લાલકો દૂધ પિયાવે;
કોઉ શકટાસુર હોય ચર્યા, સો ઉલટ દિખાવે. ૨૦૦
કોઉ જસુમતી વ્હે લાલ, બાલ ઊખલસોં બાંધે;
કોઉ શ્રીદામા હોય, ચઢાવત કાન્હર કાંધે. ૨૦૧

કોઉ યમલાર્જુન ભઁજી, ફનીફન નૃત્ય લલનકો;
કોઉ કહે મીંચહું લોચન, મોચન દાવાનલકો. ૨૦૨
કોઉ ગિરિવર અંબરકો, કર ધર બોલત હૈ તબ;
નિધરક વ્હે તર રહો. ગોપ ગોપી ગાયન સબ. ૨૦૩
ભૃંગી ભયતેં ભૃંગ હોત, ઈક કીટ મહા જડ;
કૃષ્ણ પ્રેમ તેં કૃષ્ણ હોત, કછુ અચરજ નહિં બડ. ૨૦૪
જદપિ પરમ સુખ ધામ શ્યામ પિયકો લીલા રસ;
તદપિ તિનહીં અવલોકન બિન, અકુલાયુ ગઈ બસ. ૨૦૫
જ્યોં ચન્દન ચન્દ્રમા તપન, સબ સીતલ કરહીં;
પિય–બિરહી જે લોગ, તિનહીં લગ આગ વિતરહીં. ૨૦૬
છિન બૈઠત છિન ઉઠત, લુઠત પુનિ સો રજ માંહી;
થોરે જલ જ્યોં મીન, દીન આતુર અકુલાહી. ૨૦૭
તબ પાયો પિય પદ સરોજકો, ખોજ રુચિર તહાં;
જવ ગદ અંકુશ કલશ કમલ, છબિ જગ મગાત જહાં. ૨૦
જો રજ અજ શિવ ખોજત, યોજત જોગી જન હિય;
સો રજ વન્દન કરન લગી, શિર ધરન લગી તિય. ૨૦
જહાં નિરખે ઢિગ જગ મગાત, પિય પ્યારીકે પગ;
ચિતેં પરસ્પર ચકિત ભઈ, જુર ચલી તિહિં મગ. ૨૧
ચકિત ભઈ સબ કહે, કોન યહ બડ ભાગિન અસ;
પરમ કાન્ત એકાન્ત પાય, પીવત જુ અધર રસ. ૨૧
આગેં ચલિ અવલોકી, એક નવ પલ્લવ સૈની;
જહાં પિય નિજકર કુસુમ લે, ગૂંથત સુન્દર બૈની. ૨૧
તહાં પાયો ઈક મંજુ મુકુર, મણિ જટિત વિલોલેં;
તિહિં બૂઝત બ્રજ બાલ, વિરહ ભર્યો સોઉ ન બોલેં. ૨૧

તર્ક કરત બ્રજ બાલ, કહો યહ ક્યોં કર લીનો;
તિન મધિ તિનકે હિયકી જાન, ઈક ઉત્તર દીનો. ૨૧૪
બૈની ગૂહન સમય છબિલો, પાછે બૈઠો જબ;
સુન્દર વદન વિલોકન પિયકો, અંતર ભયો તબ. ૨૧૫
તાતેં મંજુ મુકુર સુ–કર લે બાલ દિખાયો;
શ્રીમુખકો પ્રતિ બિમ્બ, સખિ ! તબ સન્મુખ આયો. ૨૧૬
ધન્ય કહત ભઈ તાહિ, નાંહિ કછુ મનમેં કોપી;
નિર્મત્સર જે સન્ત, તિનકી ચૂડામણિ ગોપી. ૨૧૭
ઈન નીકે આરાધે, હરિ ઈશ્વર વર જોઈ;
તાતેં અધર સુધા રસ, નિધરક પીવત સોઈ. ૨૧૮
સોઉ પુનિ અભિમાન ભરી, જિય કહન લગી તિય;
મોતેં ચલ્યો ન જાત, જહાં તુમ ચલન કહત પિય. ૨૧૯
(દૂહો) પિય સંગ એકાન્ત રસ, વિલસત રાધા નારિ;
કન્ધ ચઢન હરિસોં કહ્યો, તાતેં તજી મુરારિ. ૨૨૦
પુનિ આગેં ચલી, તનક દૂર દેખી સોઈ ઠાડી;
જાકોં સુન્દર નન્દ સુવન પિય, અતિ રતિ બાઢી. ૨૨૧
ગોરે તનકી જ્યોતિ છૂટિ, છબિ છાય રહી ધર;
માનો ઠાડી કુંવરી, સુભગ કંચન અવની પર. ૨૨૨
જ્યોં ઘનતેં બિછુરી બિજુરી, નૌતન છબિ કાછેં;
કેધોં ચન્દસો રૂસ ચન્દ્રિકા, રહ ગઈ પાછેં. ૨૨૩
નયન નતેં જલ ધાર, હાર ધોવત ધર ધાવત;
ભંવર ઉડાય ન સકત, બાસ બસ મુખ ઢિંગ આવત. ૨૨૪
'ક્વાસિ, ક્વાસિ, પિય મહા બાહુ' યોં વદત અકેલી;
મહા વિરહકી ધુનિ સુનિ, રોવત ખગ મૃગ વેલિ. ૨૨૫

તા સુન્દરિકી દશા દેખિ, કછુ કહત ન આવે;
વિરહ ભરી પૂતરી જુ હોય, તો કછુ છબિ પાવે. ૨૨૬
ધાય ભુજન ભરિ લઈ, સબન લે લે ઉર લાઈ;
માનો મહા નિધિ ખોઈ મધ્ય આધી નિધિ પાઈ. ૨૨૭
પોંછત અપને અંચલ, રુચિર દૃગંચલ તિયકે;
પીક ભરે સુકપોલ લોલ, રદ ક્ષત સુપિયકે. ૨૨૮
સબ વનિતા તજિ એક મોહિકોં સંગ લઈ જબ;
વિવિધ વિલાસ રચાય, સબહિ સુખ દીનો મોહિ તબ. ૨૨૯
જબહી ગર્વ ઉર બઢ્યો, ગર્વ ગંજન ગિરિધારી;
તુરત મોહિકોં તજી, નાથ મમ વ્હે હિતકારી. ૨૩૦
તિહિં લે તહાંતે, આહુરિ બહુરિ જમુના તટ આઈ;
જહાં નન્દનન્દન જગ વન્દન, પિય લાડ લડાઈ. ૨૩૧

ઇતિ રાસ ક્રીડા વર્ણને દ્વિતીયો અધ્યાયઃ ॥ ૨ ॥

કહન લગી અહો, કુંવર કાન્હ બ્રજ પ્રગટે જબતેં;
અવધિભૂત ઇન્દિરા, યહાં ક્રીડત હે તબતેં. ૨૩૨
સબકોં સબ સુખ બરખત, શશિ જ્યોં બઢ઼ત બિહારી;
તામેં પુનિ યે ગોપવધૂ, પિય નિપટ તિહારી. ૨૩૩
નયન મૂંદવો, મહા અસ્ત્ર લે હાંસી ફાંસી;
મારત હો કિત સુરતનાથ, બિન મોલકી દાસી. ૨૩૪
વિષતેં જલતેં વ્યાલ અનલતેં, દામિની ઝરતેં;
ક્યોં રાખી ? નહિં મરન દઈ નાગર નગ ધરતેં. ૨૩૫
જસુદા સુત જનુ તુમ ન ભયે, પિય અતિ ઈતરાને;
વિશ્વ કુશલ કારન, વિધના વિનતિ કરિ આને. ૨૩૬
અહો મિત્ર અહો પ્રાનનાથ ! યહ અચરજ ભારી;
અપને જનકો મારિ, કરૌ કિનકી રખવારી ? ૨૩૭

જબ પશુ ચારન ચલત, ચરણ કોમલ ધર બનમેં;
સિલ કંટક અટકત કસકત હમારે મનમેં. ૨૩૮
કહાં હમારી પ્રીતિ કહાં તુમરી નિઠુરાઈ;
મણિ પષાનસોં ખચે, દૈવ સો કછુ ન બસાઈ. ૨૩૯
જબ તુમ કાનન જાત, સહસ્ત્ર યુગ સમ બીતત છિન;
દિન બીતત જિહિં ભાંત, હમહીં જાને પિય તુમ બિન. ૨૪૦
જબ કાનનતેં આવત, સુન્દર આનન દેખે;
તહાં યહ વિધના ક્રૂર, કરી ધરી નયન નિમેખે. ૨૪૧
પ્રણત મનોરથ કરન ચરન સરસીરુહ પિયકે;
કહા ઘટિ જૈહેં નાથ હરત દુઃખ હમરે જિયકે. ૨૪૨
ફની ફનન પર અરપે, ડરપે નહીંન નેક તબ;
છતિયન પર પગ ધરત, ડરત કિત કહાન કુંવર અબ. ૨૪૩
જિહિં યહ પ્રેમ સુધાધર મોહન મુખ દેખ્યો પિય;
તિનકી જરન ન મિટે રહસિ સંવિદ કોવિદ હિય. ૨૪૪
શ્રવણમાત્ર મંગલદાયક અસ ઔર ન હોઈ;
મોહન મુખ નિરખે બિનુ, ઔર સુહાય ન કોઈ. ૨૪૫
લલિત મધુર મૃદુ હાસ, પ્રેમ વર્ધન તુમરો પિય;
મારત મનસિજ બાનન, કસકત પ્રેમિનકે હિય. ૨૪૬
પારધિહૂતેં તુમજુ કઠિન સુન હો મોહન પિય;
બેનુ બજાય બુલાય મૃગીસી મોહિ હતી તિય. ૨૪૭
માત-પિતા-પતિ-બન્ધુ સબેં તજિ તુમ ઢિગ આઈ;
જાનિ બુઝિ અધરાત ગહર બન તજી નિડરાઈ. ૨૪૮
મુરલીકો જૂઠો અધરામૃત આય પિવાવો;
હમરે હિરદે તપત, દયાકર ઈનહિં સિરાવો. ૨૪૯

બુધજન મન હરની બાની બિન રહત ક્યોં હુ તિય !
અધર સુધાસવ સહિત, તનક પ્યાવહુ જ્યાવહુ જિય. ૨૫૦
અરુ તુમારી કથા અમૃત ત્રય તાપ સિરાવે;
અમરન-અમૃત તુચ્છ કરિ બ્રહ્માદિક ગાવેં. ૨૫૧
જાનત હૈં હમ તુમ જુ ડરત બ્રજરાજ દુલારે;
કોમલ ચરણ-સરોજ, ઉરોજ કઠોર હમારે. ૨૫૨
શનૈઃ શનૈઃ ધરિયે પિય હમકો અધિક પિયારે;
કિત અટવીમેં અટત ગડત તૃન કૂર્પ અનિયારે. ૨૫૩

॥ ઇતિ રાસ ક્રીડા વર્ણને તૃતીયો અધ્યાયઃ ॥૩॥

યહ બિધિ પ્રેમ-સુધાનિધિ, બઢ઼ ગઈ અધિક કલોલેં;
વિવ્હલ વ્હે ગઈ બાલ, લાલસોં અલબલ બોલેં. ૨૫૪
તબ તિનહિમેં પ્રગટ ભયે નન્દનન્દન પિય યોં !
દૃષ્ટિ બન્ધ કરી દુરેં બહુરિ પ્રગટે નટવર જ્યોં. ૨૫૫
પીત-બસન બનમાલ ધરે, મંજુલ મુરલી હથ;
મન્દ મધુર મુસિક્યાન, નિપટ મન્મથકે મન્મથ. ૨૫૬
પિયહિ નિરખ તિય વૃન્દ સબેં ઉઠિ એકવાર જ્યોં;
ફિર આવે ઘટ પ્રાન બહુરિ ઉઝકત ઇન્દ્રિય જ્યોં. ૨૫૭
મહા ક્ષુધિતકો ભોજનસોં જો પ્રીતિ સુની હૈ;
તાહું તે સતગુનિ, સહસ્ર પુનિ કોટિ ગુની હૈ. ૨૫૮
દારિ લિપટ ગઈ લાલ, બાલ સુખ કહત ન આવેં;
મીન ઉછરિકે પુલિન પરે, પુનિ પાની પાવેં. ૨૫૯
કોઉ ચટપટસોં કર લપટી, કોઉ ઉરવર લપટી;
કોઉ ગર લપટી કહત ભલે જુ કાન્હર કપટી. ૨૬૦
કોઉ નાગર નગધરકી, ગહિ રહી દોઉ કર પટકી;
મનુ નવઘનતેં સટકી, દામિની દામન અટકી. ૨૬૧

કોઈ પિય ભુજસોં લટકિ મટકિ રહી નાર નવેલી;
મનો સુન્દર સિંગાર વિટપ લપટી છબિ વેલી. ૨૬૨
કોઉ કોમલ પદ-કમલ કુચન બિચ રાખી રહી યોં !
પરમ નિધન ધન પાય, હિયેસોં લાય રહત જ્યોં. ૨૬૩
કોઉ પિય રૂપ નયન ભર, ઉરમેં ભરિ ભરિ આવત;
મધુર મિષ્ટ જ્યોં વૃષ્ટિ દશો દિશ અતિ છબિ પાવત. ૨૬૪
કોઉ દશનન દિયે અધર બિમ્બ ગોવિન્દ હિ તાડત;
કોઉ એક નૈન ચકોર ચારુ મુખચન્દ નિહારત. ૨૬૫
કહું કાજલ કહું કુમકુમ કહું એક પીક લગી વર;
તહાં રાજત બ્રજરાજ કુંવર, કંદર્પ દર્પહર. ૨૬૬
બૈઠે પુનિ તિહિં પુલિનહિ પરમાનન્દ ભયો હૈ;
છબિલિન અપનો છાદન છબિસૂં બિછાય દયો હૈ. ૨૬૭
એક એક હરિ દેવ સબહિ આસન પર બેસે;
કિયે મનોરથ પૂરન, જિનકે ઉપજે જેસે. ૨૬૮
જો અનેક યોગેશ્વર હિયમેં ધ્યાન જુ ધરહીં;
એક હિં બેર એક રૂપ સબકોં સુખ વિસ્તરહી. ૨૬૯
યોગીજન બન જાય જતન કરિ કોટિ જનમ પચિ;
અતિ નિર્મલ કરિ રાખત હિયમેં આસન રચિ રચિ. ૨૭૦
કછુ છિન તહાં નહિ જાત, નવલ નાગર સુન્દર હરિ;
બ્રજ યુવતિનકે અંબર પર બૈઠે અતિ રુચિ કરિ. ૨૭૧
કોટિ કોટિ બ્રહ્માંડ જદપિ એક હિ ઠકુરાઈ;
બ્રજ દેવિનકી સભા સાંવરે અતિ છબિ પાઈ. ૨૭૨
જ્યોં નવ દલ મણ્ડલ મધ્ય કમલ કર્ણિકા રાજે;
ત્યોં સબ સુન્દરી સન્મુખ સુન્દર શ્યામ બિરાજે. ૨૭૩

બૂઝન લાગી નવલ બાલ નન્દલાલ પિયહિ તબ;
પ્રીત રીતકી બાત મનમેં મુસિકાત જાત સબ. ૨૭૪
એક ભજતે કો ભજે એક બિન ભજતે ભજહી;
કહો કાન્હ તે કવન આહી, દોઉનકો ત્યજહી. ૨૭૫
જો ભજતેકોં ભજે લોભ સ્વારથ અપને હિત;
જ્યોં પશુ ચારત સુખ પરસ્પર, સુખ માનત ચિત. ૨૭૬
અન-ભજતેકો ભજે તે ધર્મી શુભ કારી;
જૈસે માત પિતા જુ કરત સુતકી રખવારી. ૨૭૭
જે દોઉકોં તજે તેઉ તામસ સુન નારી;
હૈ જો આત્મારામ, અમૃત રસ અચવે ભારી. ૨૭૮
અકૃતજ્ઞ હું મૈં નહિ, તુમ અતિ હિત હી બઢાવન;
જૈસે મહા ધન પાય જાત હિય ચોંપ લગાવન. ૨૭૯
જદપિ જગત ગુરુ નાગર નગધર નન્દ દુલારે;
તદપિ ગોપિનકે પ્રેમ વિવશ અપને મુખ હારે. ૨૮૦
તબ બોલે બ્રજ રાજ કુંવર હૌં ઋણી તુમ્હારો;
અપને મનતેં દૂર કરો કિન દોષ હમારો ! ૨૮૧
કોટિ કલ્પ લગી તુમ પ્રતિ પ્રતિ ઉપકાર કરું જો;
હે મન હરની તરુની, ઉરિન નાહિંન તબહુ તો. ૨૮૨
સકલ વિશ્વ અપ બસ કરી, મો માયા સોહત હૈ;
પ્રેમ મયી તુમરી માયા, સો મોહિ મોહત હૈ. ૨૮૩
તુમ જુ કરી સો કોઉ ન કરેં સુન નવલ કિશોરી;
લોક વેદકી સુદૃઢ શૃંખલા તૃણ સમ તોરી. ૨૮૪

ઇતિ રાસ ક્રીડા વર્ણને ચતુર્થો અધ્યાયઃ ॥૪॥

સુન પિયકો રસ બચન સબન રિસ છાંડિ દિયો હૈ;
વિહસત અપને કંઠન લાલ લગાય લિયો હૈ. ૨૮૫

એક એક હરિ દેવ મધુર મૂરતિ રસ ભીને;
અનેક જૂથ બ્રજ જુવતી મનોરથ પૂરણ કીને. ૨૮૬
કલ્પ વૃક્ષ જુ સુનિયત વહ ચિન્તિત ફલ દાયક;
યહ બ્રજ રાજ કુમાર, સબેં સુખ દાયક નાયક. ૨૮૭
કોટિ કલ્પ તરુ બસત લસત પદ પંકજ છાંઈ;
કામધેનુ પુનિ કોટિ કોટિ લોટત રજ માંહી. ૨૮૮
સો પિય ભયે અનુકૂલ, તૂલ કોઊ ન ભયો અબ;
નિરવધિ સુખ કો મૂલ, સૂલ ઉન્મૂલ કરી સબ. ૨૮૯
પુનિ આયહુ તહાં સુર તરુ તર સુન્દર ગિરિ વર ધર;
આરમ્ભિત અદ્ભુત સુરાસ વહ કમલ ચક્ર પર. ૨૯૦
એક કાલ બ્રજ બાલ લાલ સબ ચઢે જોર કર;
નમિત ન ઇત ઉત હોય, સબે નિર્તત વિચિત્ર વર. ૨૯૧
પુનિ દર્પન સમ અવની રમની તાપર છબિ દેઈ;
વિલુલિત કુણ્ડલ અલક તિલક ઝુકિ ઝાંઈ લેઈ. ૨૯૨
સબકે અંસન ધરી સાંવરે બાંહ સુહાઈ;
એકહી મૂરત લસત લાલ આભાસકી નાંઈ. ૨૯૩
કમલ કર્ણિકા મધ્ય જુ શ્યામા શ્યામ બની છબિ;
દ્વય દ્વય ગોપિન મધ્ય, મોહનલાલ બને ફબિ. ૨૯૪
મૂરતિ એક અનેક દેખ અદ્ભુત શોભા અસ;
મંજુ મુકુર મંડલ મધ્ય, વિધુ વર આન પરત જસ. ૨૯૫
સકલ તિયનકે મધ્ય સાંવરો પિય શોભિત અસ;
રત્નાવલિ મધ્ય નીલ મણિ અદ્ભુત ઝલકે જસ. ૨૯૬
નવ મરકત મણિ શ્યામ કનક મણિ ગણ બ્રજ બાલા;
વૃન્દા વનકો રીઝિ માનો પહરાઈ માલા. ૨૯૭

નૂપુર-કંકણ-કિંકણી કરતલ મંજુલ મુરલી;
તાલ મૃદંગ ઉપંગ અંગ એકઈ સુર જુરલી. ૨૯૮
મૃદુલ મુરજ ટંકાર તાલ ઝંકાર મિલી ધુનિ;
મધુર યંત્રકી તાર ભંવર ગુંજારન રવ પુનિ. ૨૯૯
તેસીય મૃદુ પદ-પટકનિ ચટકન કરતારનકી;
લટકન મટકન ઝલકન, કલ કુંડલ હારનકી. ૩૦૦
મિલ જુ ભઈ એક અદ્ભુત ધુનિ સુનિ મુનિ મન મોહે;
સુર નર ગણ ગન્ધર્વ કછુ ન જાને હમ કો હે ? ૩૦૧
સાંવરે પિયકે સંગ નૃતત યોં બ્રજકી બાલા;
જનુ ઘન મણ્ડલ મંજુલ ખેલત દામિની માલા. ૩૦૨
છબિલી ત્રિયનકે પાછેં આછે વિલુલિત વેણી;
ચંચલ રૂપ લતનકે સંગ ડોલત અલિ-શ્રેણી. ૩૦૩
મોહન પિયકી મુસકન, ઢલકન મોર મુકુટકી;
સદા બસો મન મેરે, ફરકન પિયરે પટકી. ૩૦૪
બદન કમલ પર અલક છુટિ કછુ શ્રમકણ ઝલકન;
સદા રહો મન મેરે, મોર મુકુટકી ઢલકન. ૩૦૫
કોઉ સખી કર પકરત નિર્તત યોં છબિલી તિય;
માનો કરતલ ફિરત દેખિ, નટવર લટુ વ્હે જિય. ૩૦૬
કોઉ નાયકકે ભેદભાવ લાવણ્ય રૂપ બસ;
અભિયન કર દિખરાવત, ગાવત ગુણ પિયકે અસ. ૩૦૭
તબ નાગર નન્દલાલ ચાહિ ચિત્ત ચકિત ભયે યોં;
નિજ પ્રતિબિમ્બ વિલાસ નિરખ શિશુ ભૂલિ રહત જ્યોં. ૩૦૮
રીઝિ પરસ્પર વારત અંબર આભરન અંગકે;
અવર તહીં બનિ રહત, તહાં અદ્ભુત રંગ રંગકે. ૩૦૯

કોઉ મુરલી સંગ જુરલી, રંગીલી રસ હી બઢાવત;
કોઉ મુરલીકોં છેક છબિલી, અદ્ભુત ગાવત. ૩૧૦
તાહિ સાંવરો કુંવર રીઝિ હંસિ લેત ભુજન ભર;
ચુમ્બન કર સુખ-સદન, વદનતેં દે તમ્બોલ ઢર. ૩૧૧
જગમેં જો સંગીત-રીત, સુર-મુનિ રીઝત જિહિં;
સો બ્રજ ત્રિયનકે સહજ ગમન, આગમ ગાવત તિહિં. ૩૧૨
જો બ્રજ દેવી નિર્તત મણ્ડલ રાસ મહા છબિ;
સો રસ કૈસે બરનિ સકે, યહાં ઐસા કો કવિ ? ૩૧૩
રાગ રાગિની સમઝેવો જુ બોલવો સુહાયો;
સો કાપેં કહિ આવે, જો બ્રજ દેવિન ગાયો. ૩૧૪
રાગ રાગિની મણ્ડલ ઢિગ સબ ઠાડે ગાવત;
તાલ-પખાવજ-આવજ-બીના-મુરજ બજાવત. ૩૧૫
ઉડ નવ અરૂન અબીર, રાસ મણ્ડલ મણ્ડિત અસ;
મનહુ સઘન અનુરાગ ઘટા ઘુમડી ઉમડી રસ. ૩૧૬
પ્રિય ગ્રીવ કરતલ મેલિ કેલિ કમનીય બઢી અતિ;
લટકિ લટકિકે નિર્તત કાપેં કહિ આવે ગતિ ? ૩૧૭
છબિસોં નિર્તત લટકત મટકત મણ્ડલ ડોલત;
કોટિ અમૃત સમ મુસિકન, મંજુલ તાથેઈ બોલત. ૩૧૮
કોઉ ઉનતેં અતિ ગાવત, સુલપ લેત નઈ નઈ;
સબ સંગીત રસ છકે, સુન્દર ગાન કરત ભઈ. ૩૧૯
ભુજ દણ્ડન સોં મિલત લલિત મણ્ડલ નિર્તત છબિ;
કુણ્ડલ કચસોં ઉરઝે મુરઝે રહે બડરે કવિ. ૩૨૦
પિયકે મુકુટકી લટકન મટકન મુરલી રવ અસ;
કુહુકિ કુહુકિ મનુ રાચત, મંજુલ મોર ભરે રસ. ૩૨૧

સિરતેં સુમન સુદેશ જુ બરસત અતિ આનન્દ ભર;
મનુ પદ-ગતિ પર રીઝિ અલક પૂજન ફૂલન કર. ૩૨૨
શ્રમ જલ સુન્દર બિન્દુ, રંગ ભરિ છબિ યોં બરસત;
પ્રેમ-ભક્તિ બિરવા જિનકે, તિનકે હિય સરસત. ૩૨૩
બૃન્દા વનકો ત્રિવિધ પવન વિંજના જુ વિલોલે;
જહાં જહાં શ્રમિત વિલોકત, તહાં તહાં રસ ભર ડોલે. ૩૨૪
કુસુમ ધૂર ધૂંધરી કુંજ મધુકરન પુંજ જહાં;
ઐસે હુ રસ આવેશ, લટકિ કીનો પ્રવેશ તહાં. ૩૨૫
નવ પલ્લવકી શ્રેણી અતિ સુખ-દેની દરસે;
સુન્દર સુમન સુ નિરખત, અતિ આનન્દ હિ બરસે. ૩૨૬
મન્મથ થક્યો શશિ થક્યો, થક્યો ઉડુ-મણ્ડલ સઘરો;
પાછે રવિ-રથ થક્યો, ચલ્યો નહિ આગેં ડગરો. ૩૨૭
બિહરત રતિ-અવિરુદ્ધ યુદ્ધ સુરત રસ સાગર;
ઉજ્જવલ પ્રેમ ઉજાગર નાગર સબ ગુણ આગર. ૩૨૮
હાર હારમેં ઉરઝ, ઉરઝ બહિયાંમેં બહિયાં;
નીલ પીત પટ અલક ઉરઝ નથ વેસર મહિયાં. ૩૨૯
શ્રમ ભરે સુન્દર અંગ, સરસ અતિ મિલત લલિત ગતિ;
અંશન પર ભુજ દિયે, લટકિ શોભા શોભિત અતિ. ૩૩૦
ટૂટી મુક્તા માલ છૂટિ રહી સાંવરે ઉર પર;
મનો ગિરિતેં સુર સરી દ્વૈ વિધ ધાર ધસી ધર. ૩૩૧
રીઝિ શરદકી રજની ન જાની કિત ઈક બાઢી;
વિલસત સજની શ્યામ યથા રુચિ અતિ રતિ ગાઢી. ૩૩૨
વહુ વિધ વિવિધ વિલાસ વિલસિ સુખ કુંજ સદન કે;
ચલત જમુન જલ ક્રીડન, પીડન કોટિ મદન કે. ૩૩૩

જબ ઇચ્છા પ્રભુ કરી, શ્રમિત બ્રજ વધૂકો જાની;
તત છિન તિત સુખયાન આયહુ સબ સુખ દાની. ૩૩૪
હાટક જટિત પ્રવાલ હાર, ચારૂ ચિત્ત હર તહાં;
કિરણ સહસ્ર સહિત જનુ આયે કોટિ સૂર જહાં. ૩૩૫
એક એક આરૂઢ બને, લિયે માનો ગોપી વર;
સબહી જાને નિજ પાસ, ઝુલાવહી માનો અંબર ધર. ૩૩૬
શબ્દ કરે મન હરે, બસત છબિ નેનહી માંહી;
યા સુખ સમ નહીં અન્ય, ભાગ્ય બ્રજવધૂ સિરાહી. ૩૩૭
મધુપ મૃગી તૃણ લતા કુંજ સર કુમુદિની સોહે;
બ્રજ મણ્ડલ શ્રી નિરખ શ્રી સહિત શ્રીપતિ મોહે. ૩૩૮
સબ ભક્તન લેકર દર્પન દિખાવહી લાલ વર;
ગોપી ગલ સોં લપટી પ્રેમ વિવશ આનન્દ ભર. ૩૩૯
પદ્મ કુમુદિની ગોપી મધુપ હરિ કરહુ ગુંજારી;
પિય મુખ લલિત સુવલિત સૂર કુંડલ ઉજિયારી. ૩૪૦
ઉરઝી મરગજી માલ ચાલ મત્ત ગજ ગતિ મલકત;
ઘૂમત રસ ભરે નયન, ગણ્ડ સ્થલ શ્રમ કણ ઝલકત. ૩૪૧
ધાય જમુના-જલ ધસે લસે છબિ પરત ન બરની;
મનો બિહરે ગજ રાજ, સંગ લિય તરૂની કરની. ૩૪૨
તિયન તન ઝલ મલન બદન તહાં અતિ છબી પાયે;
ફૂલ રહે જનુ જમુના, કનકકે કમલ સુહાયે. ૩૪૩
મંજુલ અંજુલિ ભરિ ભરિ પિયકે તિય જલ મેલત;
જનુ અલિ અરવિન્દ-વૃન્દ મકરન્દ હિ ખેલત. ૩૪૪
છિરકત જલસોં છેલ, જો મંજુલ અંજુલિ ભરિ ભરિ;
અરૂણ કમલ-મણ્ડલી ફાગ ખેલત જનુ રંગ કરિ. ૩૪૫

રુચિર દૃગંચલ ચંચલ અંચલ વર જગ મગ અસ;
સરસ કનક કે કુંજન ખંજન જાલ પરત જસ. ૩૪૬
જમુના જલમેં દુર મુર કામિની કરત કલોલેં;
માનો નવ-ઘન ભીતર, દામિની દામિની ડોલેં. ૩૪૭
કમલન તજિ અલિ-ગણ મુખ-કમલન જબહિ આવત;
છબિસોં છબિલોં છેલ, ભેટિ તિન છિનાહી ઉડાવત. ૩૪૮
કબહુક મિલ સબ બાલ લાલ છિરકત છબિસોં અસ;
મનાસિજ પાયો રાજ આજ અભિષેક હોત જસ. ૩૪૯
ભીંજિ બસન તન લિપટ નિપટ છબિ અંકિત હેં અસ;
નૈનનકે નહિં બેન, બૈનકે નૈન નહીં જસ. ૩૫૦
સબ કાહૂકો યમુના-યહી સુન્દર સુખ દેની;
જગ મગાત તટ ઘાટ મહા મણિ જટિત નિઃશ્રેની. ૩૫૧
લલિત વિટપસોં લપટિ, લતા ફૂલી ઝૂલી જલ;
કૂજત સારસ હંસ-બંસ વિકસત અમ્બુજ ભલ. ૩૫૨
તહાં અદ્‌ભૂત જલ-કેલિ બની, છબી બરની ન પર હી;
જિંહિં ચિત્તન ચિન્તત રંચક જલ કલિમલ હરહીં. ૩૫૩
કોઈ અપમેંહી ધસી, હસી પિયસોં રતિ માની;
કોઈ પટ ગહિ લટ ગહિ અતિ રતિ છબિકી ખાની. ૩૫૪
મિલ પિય-તિય શ્રમ હર્યો જમુના અતિ સુખ દાઈ;
અમ્બુ અમ્બુજ તાહી પૂજત, કામ જનુ પાહુને આઈ. ૩૫૫
વિકસિ વદન વનિતા ગન, તન જલ માંઝ દુરાયે;
ફૂલે હેં કાલિન્દી, કનકકે કમલ સુહાયે. ૩૫૬
મુખ અરવિન્દન આગેં જલ અરવિન્દ લગે અસ;
ભોર ભયે રજનીશ મહા છબિ મન્દ પરત જસ. ૩૫૭

નીર સ્રવત બ્રજ જુવતિન દેખી અધીર ભયે મનુ;
તન બિછરનકી પીર ચીર રોવત અસુવન જનુ. ૩૫૮
શ્રમિત ભઈ કોઊ ગોપી, લાલ પર બરસત પાની;
છબિ વિલોકિકે જુવતિ, લાલ જબ સુધહી ભુલાની. ૩૫૯
જલ સ્રાવત તિય થકી પ્રિયા પ્યારી પ્રિય દેખી;
હાંસી ગુહ્ય તબ કરી છુટન પિય લગી વિશેખી. ૩૬૦
નિરખી પરમ રસ છબિસોં, વિહરત પ્રેમ મદન ભર;
પ્રકૃતિ વામકી છાતી અજહુ ધરકત જિનકે ઉર. ૩૬૧
જલ-વિહારકી બાનક કો કવિ કહે બખાની;
અજ શિવ શુક સનકાદિ, શેષ શારદ અકુલાની. ૩૬૨
તબ ઇક દ્રુમ તન ચિતેં, કુંવર વર આજ્ઞા દીની;
નિર્મલ અમ્બર ભૂષન તિન તહાં વર્ષા કીની. ૩૬૩
અપની અપની રૂચિકે પહેરે બસન બની છબ;
જગ મોહન પ્રિયતમકી બ્રજત્રિય મન મોહની સબ. ૩૬૪
એસે હિ જેતિક શરદકી પરમ મનોહર રાતિ;
ખેલત રાસ રસિક પ્રિય, પ્રિતિ છિન નઈ નઈ ભાંતિ. ૩૬૫
બ્રાહ્મ મુહૂરત કુંવર કાન્હ વર ઘર આયે જબ;
ગોપન અપની ગોપી, અપને ઢિગ જાની તબ. ૩૬૬
નિત્ય રાસ રસ મત્ત, નિત્ય ગોપીજન વલ્લભ;
નિત્ય નિગમ જો કહત, નિત્ય નૌતન અતિ દુર્લભ. ૩૬૭
યહ અદ્‌ભુત રસ રાસ, મહા છબિ કહત ન આવે;
શેષ સહસ્ર મુખ ગાવત તોઊ પાર ન પાવે. ૩૬૮
શિવ મનહુ મન ધ્યાવે કાહુ નાહિં જનાવે;
સનક સનન્દન નારદ શારદ, અતિ મન ભાવે. ૩૬૯

યદ્યપિ યહ પદ કમલા અમલા સેવત નિશદિન;
યહ રસ અપને સપને કબહુ નહિ પાયો તિન. ૩૭૦
અજ અજહુ રજ વાંછિત સુન્દર વૃન્દાવનકી;
સોઊ તનક ન પાવત શૂલ મિટત નહિં મનકી. ૩૭૧
બિન અધિકારી ભયે, નહિ શ્રી વૃન્દાવન સૂઝે;
રેન કહાંતે સૂઝે જબ લગ વસ્તુ ન બૂઝે. ૩૭૨
નિપટ નિકટ ઘટઘટમેં અંતર જાનત આહી;
વિષય વિદૂષિત ઈન્દ્રિય પકરિ સકત નહિ તાહી. ૩૭૩
જો યહ લીલા હિય સોં ગાવહી સુનહી સુનાવહી;
પ્રેમ ભક્તિ સો પાવહી; સબહી કે જિય ભાવહી. ૩૭૪
હીન અશ્રદ્ધા નિંદક નાસ્તિક ધર્મ બહિ મુંખ;
તિનસોં કબહુ ન કહિયે, કહે તો નાહીં લહે સુખ. ૩૭૫
ભક્તજનન સોં કહો જિન્હે ભગવદ્ ધર્મ બલ;
જ્યોં યમુના કે મીન લીન નિત રહત જમુન જલ. ૩૭૬
જદપિ સપ્ત નિધિ ભેદત જમુના નિગમ બખાને;
તે તિહિં ધારહી રમત, છુવત નાહિંન જલ આને. ૩૭૭
રસિક જનનકે સંગ રહે હરિ લીલા ગાવે;
પરમ કાન્ત એકાન્ત પરમ રસ સોઈ પાવે. ૩૭૮
યહ ઉજ્જ્વલ રસ માલ કોટિ જતનન હરિ પ્રોઈ;
સાવધાન વ્હે પહિરો, યાહિ તોરો મતિ કોઈ. ૩૭૯
શ્રવણ કીરતન મનન સાર સુમિરનકો હે પુનિ;
જ્ઞાન સાર હરિ ધ્યાન સાર, શ્રુતિ સાર ગુંથી ગુનિ. ૩૮૦
અઘ હરની મન હરની, સુન્દર રસ વિસ્તરની;
'નન્દદાસ' કે કણ્ઠ બસો નિત મંગલ કરની. ૩૮૧

॥ ઇતિ રાસ પંચાધ્યાઈ ભાષા સમ્પૂર્ણ ॥

卐 રાસ લીલાનો ગરબો 卐

ગરબે રમવાને ગોરી નીસર્યાં રે લોલ,
રાધિકા રંગીલી અભિરામ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...
તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝૂમખાં રે લોલ, (ટેક)
સંગ સાહેલી બીજી છે ઘણી રે લોલ,
કાંઈ એક કહું, તેનાં નામ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
ગિડ્ ગિડ્ છુમ્ છુમ છુમ્ વાજે ઘૂઘરા રે લોલ,
ચરણે ઝાંઝરનો ઝમકાર, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
ચંદ્રભાગા ને ચંદ્રાવલી રે લોલ,
ચંપકલતા છે ચારુ રૂપ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
લલિતા વિશાખા વ્રજ મંગળા રે લોલ,
માધવી ને માલતી અનુપ. વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
મન્મથ મોદા ને મન આતુરી રે લોલ,
હંસા હર્ષા ને હીરા નામ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
કેતકી પ્રગલ્ભા પ્રેમ મંજરી રે લોલ,
આદિ સખી સહુ સુખ ધામ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
વિધ વિધ વાજિંત્ર વાજે છંદમાં રે લોલ,
તાલ સ્વરે મળી કરે ગાન, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
લોલ કહેતાં અરુણ અધર ઓપતા રે લોલ,
લટકે નમી મેળવે સહુ તાન, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
ખેલ મચ્યો તે વૃન્દાવંનમાં રે લોલ,
બંસીબટ ચોક રસ રૂપ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
ગરબો જોવાને ગિરિધર આવિયા રે લોલ,
મોહ્યા જોઈ શ્યામનું સ્વરૂપ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
તે પ્રમાણે મોહ્યાં શ્યામા શ્યામને રે લોલ,
વ્યાપ્યો બેઉ અંગમાં અનંગ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.

લલિતા લઈ મેળવ્યાં નિકુંજમાં રે લોલ,
રસ ભર્યાં રમાડ્યાં રતિ રંગ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
આનંદ સાગર તહાં ઊછળ્યો રે લોલ,
મગન થયાં લાડલી ને લાલ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.
પરમ પવિત્ર એ ચરિત્રને રે લોલ,
દાસ 'હયો' ગાઈ થયો ન્યાલ, વ્રજ વાસણી રે લોલ...તાળી.

卐 પુષ્ટિ માર્ગના દશ મર્મ 卐

આશરો દૃઢ એક શ્રી વલ્લભાધીશકો,
માનસી રીત કી મુખ્ય સેવા વ્યસન;
લોક વૈદિક ત્યાગ શરણ ગોપીશકો. ॥૧॥
દીનતા ભાવ ઉદ્બોધ ગુણગાન સોં,
ઘોષ ત્રિય ભાવના ઉભય જાને;
(શ્રી) કૃષ્ણ નામ સ્ફુરે, પલ ન આજ્ઞા ટરે,
કૃત વચન વિશ્વાસ દૃઢ ચિત્ત આને. ॥૨॥
ભગવદીય જાનિ સત્સંગકોં અનુસરે,
ન દેખે દોષ અરુ સત્ય ભાખે;
પુષ્ટિ પથ મર્મ, દશ ધર્મ, યહ વિધિ કહે,
સદા ચિત્તમેં 'શ્રી દ્વારિકેશ' રાખે. ॥૩॥

પુષ્ટિમાર્ગીય ગ્રંથો પાઠશાળાના પ્રકાશનો મેળવવાનું સ્થાન

卐 શ્રી ગિરધરલાલ જગજીવનદાસ શાહ, 卐
૧૦૭, અમિત એપાર્ટમેન્ટ, એમ. જી. રોડ,
બાથની સામે, કાંદીવલી વેસ્ટ, મુંબઈ-૬૭

卐 કન્હૈયા શૃંગારાલય. 卐 ટેલીફોન નં. ૩૭૫૮૪૦
શ્રી બચુભાઈ સમાધાનીજી. ઠે. મોટા મંદિર
ત્રીજો ભોઈવાડો, ભૂલેશ્વર, મુંબઈ. ૪૦૦,૦૦૨